

14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Δικηγορικών Συλλόγων

Σέρρες 19-22 Απριλίου

ΔΙΚΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Διαρκής εκπαίδευση δικηγόρων – Ζητήματα Άσκησης- Δημιουργία Δομών Διά Βίου Μάθησης – Εισαγωγή e-learning εκπαίδευσης - Πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων.

Παρέμβαση της **Παναγιώτας Α. Μπουρλετίδου**, Μέλους Δ.Σ. Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά (Δ.Σ.Π.) επί των ζητημάτων της ενότητας του συνεδρίου «ΔΙΚΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ» με Εισηγητή τον Δ. Βερβεσό (Πρόεδρο Δ.Σ.Α.).

Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον και πλαίσιο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναζητούμε νέους τρόπους για την αναβάθμιση του δικηγορικού επαγγέλματος αλλά και την διασφάλιση της επαγγελματικής παρουσίας του δικηγόρου, σ' ένα σύστημα που η τυποποιημένη παροχή υπηρεσίας και η προσπάθεια περιορισμού του ανθρώπινου παράγοντα στην παροχή της υπηρεσίας, κερδίζουν συνεχώς έδαφος. Μια από τις βασικότερες προκλήσεις που έχουμε να αντιμετωπίσουμε στην κατεύθυνση αυτή είναι το περίφημο «e»... e-Learning, e-Business και φυσικά **e-justice**...

Από την επισκόπηση της εισήγησης του Προέδρου κ. Βερβεσού, εξάγεται κατά την άποψή μου το ακόλουθο συμπέρασμα. Είτε προσεγγίζουμε το ζήτημα της αναβάθμισης του θεσμού της άσκησης, είτε προβληματιζόμαστε για την επάρκεια των επαγγελματικών προσόντων του δικηγόρου, σε σχέση με τις αλλεπάλληλες αλλαγές που υφίστανται όλοι σχεδόν οι τομείς του δικαίου στη χώρα μας, η κοινή συνισταμένη, που λειτουργεί ως μοχλός πίεσης για την αναδιάρθρωση του επαγγέλματος, είναι η έννοια της **γνώσης**. Της γνώσης που δεν συνδέεται μόνο με το θεωρητικό υπόβαθρο **αλλά με την υψηλής ποιότητας επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση** η οποία θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι για την ανάπτυξη, την απασχολησιμότητα και τον ανταγωνισμό.

Εάν θέλουμε πραγματικά να αντιμετωπίσουμε τα ζητήματα της σύγχρονης δικηγορίας και, να προτείνουμε λύσεις, θα πρέπει να απαντήσουμε με ειλικρίνεια στα εξής ερωτήματα:

- Αν η πρακτική άσκηση όντως αποτελεί **μια χρήσιμη μαθησιακή εμπειρία** για τον νέο δικηγόρο και τη μετάβασή του στις πραγματικές συνθήκες άσκησης του επαγγέλματος και
- Αν ο Δικηγόρος, μέσα στο πλαίσιο της άσκησης του επαγγέλματός του με επάρκεια και υπευθυνότητα, καλείται ή όχι να ανταποκριθεί στην αφομοίωση **«νέας γνώσης»** που αλλάζει ριζικά τον τρόπο εφαρμογής της παρεχόμενης υπηρεσίας του.

Ίσως κάποιος λάβει αρνητική θέση στην ιδέα της Διά Βίου Μάθησης-Συνεχούς Κατάρτισης, είτε αυτή αφορά τον ασκούμενο, είτε τον εν ενεργεία δικηγόρο, θεωρώντας ότι εισφέρονται «καινοφανείς» προτάσεις, οι οποίες όμως δεν λύνουν το πρόβλημα της βιωσιμότητας του επαγγέλματος στην ουσία του, αλλά θέτουν νέα «εμπόδια» στην ελεύθερη άσκησή του.

Ωστόσο, πριν σπεύσουμε να καταλήξουμε σε κάποιο συμπέρασμα και να δώσουμε μια απάντηση στα ερωτήματα αυτά θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας κάποιες πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς άσκησης του επαγγέλματός μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις προσωπικές μου σκέψεις για τη δημιουργία ενός ανανεωμένου επαγγελματικού περιγράμματος **(I)** ώστε να καταστούν σαφείς οι τελικές μου προτάσεις αναφορικά με το καθεστώς της δικηγορικής άσκησης και της ανάγκης διαρκούς κατάρτισης του εν ενεργεία Δικηγόρου **(II)**.

I. Το καθεστώς άσκησης στην ΕΕ και η ανάγκη δημιουργίας ενός ανανεωμένου επαγγελματικού περιγράμματος

Αφορμή των αρχικών μου σκέψεων ήταν η μελέτη μιας έρευνας που εκπονήθηκε το 2014 από το Συμβούλιο Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρωπαϊκής Ένωσης **(CCBE)** και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης **(EIPA)**, στο πλαίσιο του Πιλοτικού Προγράμματος – Ευρωπαϊκή Δικαστική Κατάρτιση με θέμα «Παρτίδα 2-Μελέτη σχετικά με την παρούσα κατάσταση όσον αφορά την κατάρτιση των δικηγόρων στο δίκαιο της ΕΕ».

Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής για την οποία *συνελέγησαν* στοιχεία και **από τα 28 Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, αφορούν στην κατάρτιση των ευρωπαίων δικηγόρων στο δίκαιο της Ε.Ε. φωτίζοντας ουσιαστικά το **τι πραγματικά ισχύει σε ευρωπαϊκό επίπεδο στους εξής τομείς**

1. στον απαιτούμενο χρόνο, τρόπο, εκπαίδευση-κατάρτιση και εν γένει προϋποθέσεις εισόδου στο δικηγορικό επάγγελμα (άσκηση),
2. στην υποχρέωση ή μη συνεχούς κατάρτισης/κατάρτισης εξειδίκευσης του εν ενεργεία δικηγόρου,
3. στο καθεστώς παροχής πιστοποιήσεων-διαπιστεύσεων επί των εν λόγω εξειδικεύσεων,
4. στις αρμόδιες δομές και φορείς οργάνωσης της εισαγωγικής κατάρτισης (άσκηση) και διενέργειας εξετάσεων,
5. στους φορείς εποπτείας των δραστηριοτήτων συνεχούς κατάρτισης,
6. στους τύπους αποδεκτών δραστηριοτήτων κατάρτισης στο πλαίσιο των υποχρεώσεων συνεχούς κατάρτισης.

A. Τι ισχύει στην Ευρώπη

- Η πρώτη σημαντική διαπίστωση από την έρευνα αυτή είναι ότι, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, «η δικηγορία» και ο τρόπος λειτουργίας της υπόκειται **στην δυνατότητα αυτορρύθμισης**. Δηλαδή, είτε μέσω των **Τοπικών** Δικηγορικών Συλλόγων, είτε μέσω συλλογικού οργάνου αντίστοιχου της δικής μας **Ολομέλειας**, οι ίδιοι οι δικηγόροι αποφασίζουν για όλα όσα αφορούν το ίδιο το επάγγελμα. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι στην Ευρώπη αναλαμβάνουν την εποπτεία της άσκησης, την εκπαίδευση των ασκούμενων, τις εξετάσεις τους σε συνεργασία με το κράτος και συστήνουν

φορείς (π.χ. ακαδημίες δικηγόρων ή δομές κατάρτισης δια βίου μάθησης), έργο των οποίων είναι τόσο η εκπαιδευτική προετοιμασία των ασκούμενων, όσο και η συνεχής κατάρτιση επιμόρφωση των μελών τους.

- Στις χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης ο χρόνος προετοιμασίας εισόδου στο επάγγελμα/άσκηση κυμαίνεται κατά περίπτωση **από δύο (2) έως πέντε (5) έτη**. Εξαίρεση αποτελούν οι: *Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία και Ελλάδα* με χρόνο **άσκησης τους 18 μήνες** και η *Κύπρος* με **12μηνη άσκηση τουλάχιστον**. Η *Βουλγαρία* είναι η μοναδική χώρα που δεν προβλέπει για τον πτυχιούχο της νομικής υποχρεωτικό χρονικό στάδιο άσκησης, αλλά προβλέπει 2ετή τουλάχιστον άσκηση νομικού επαγγέλματος εάν πρόκειται για δικαστή ή εισαγγελέα, ο οποίος όμως επιθυμεί να γίνει δικηγόρος.
- Όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. με εξαίρεση *την Λιθουανία και την Κροατία*, **προβλέπουν**, για την είσοδο στο επάγγελμα, **εξετάσεις** (γραπτές, ή προφορικές ή και τα δύο, κατά περίπτωση).
- Ο χρόνος προετοιμασίας περιλαμβάνει συνήθως: **πρακτική άσκηση** σε ιδιώτη δικηγόρο ή δικηγορική εταιρεία, νομική κατάρτιση σε συγκεκριμένο **κοινό πρόγραμμα σπουδών** για όλους τους ασκούμενους δικηγόρους, **κατάρτιση σε νομικές** επαγγελματικές **δεξιότητες** (π.χ. σύνταξη αγωγών, υπομνημάτων, εργασία με πελάτες κ.λ.π.), **κατάρτιση σε μη νομικές** επαγγελματικές δεξιότητες (π.χ. επικοινωνία, διαχείριση γραφείου κ.λ.π.), συμμετοχή σε τουλάχιστον μια **εικονική δίκη**, συμμετοχή στη **νομική συνδρομή**.
- Τα προγράμματα σπουδών των ασκούμενων καθορίζονται μέσω αποφάσεων που έχουν λάβει οι Δικηγορικοί Σύλλογοι και ενσωματώνονται στους αντίστοιχους Κώδικες-Νόμους Περί Δικηγόρων κάθε κράτους. Αναφέρω ενδεικτικά ότι τα προγράμματα σπουδών περιλαμβάνουν: **Νομικά μαθήματα** (δικονομίες, αστικό, ποινικό, εμπορικό, εργατικό κ.λ.π.) **Δεοντολογία, Νομική Αρωγή, Οργάνωση Δικηγορικού Γραφείου και Αμοιβές Δικηγόρων, Διαδικασίες και Οργάνωση Δικαστηρίων.**
- Στα κράτη μέλη της ΕΕ στα οποία υπάρχει κοινό πρόγραμμα σπουδών για τους ασκούμενους υπάρχει και η πρόβλεψη για τις απαιτούμενες διδακτικές ώρες.
- Στις περισσότερες χώρες της ΕΕ η φιλοσοφία της Δια Βίου Μάθησης έχει εισαχθεί εδώ και δεκαετίες στην επαγγελματική ζωή των δικηγόρων. Μάλιστα διαχωρίζεται σε δύο άξονες: **(ι) Την Συνεχή Κατάρτιση** και **(ιι) Την Κατάρτιση Εξειδίκευσης**. Οι δύο έννοιες προφανώς και δεν ταυτίζονται. Η πρώτη αφορά την υποχρέωση του Δικηγόρου να επιμορφώνεται-εκπαιδεύεται διαρκώς προκειμένου να ανταποκρίνεται με επάρκεια στην ενάσκηση των καθηκόντων του, η δε δεύτερη αφορά την δυνατότητα επιλογής εκπαιδευτικού προγράμματος εξειδίκευσης σε συγκεκριμένο τομέα δικαίου.
- Από τα 28 Κράτη Μέλη της ΕΕ τα δέκα εννέα (19) υιοθετούν **ως υποχρεωτική την συνεχή κατάρτιση** για τον εν ενεργεία δικηγόρο. Εννέα (9) Κράτη Μέλη (Τσεχία, Ισπανία, Κύπρος, Ουγγαρία, Ελλάδα, Μάλτα, Σλοβενία, Σλοβακία, Σουηδία) **δεν υιοθετούν** την υποχρεωτική συνεχή κατάρτιση των δικηγόρων. Παρ'όλα αυτά, στην Ισπανία, όπου δεν υπάρχει σύστημα υποχρεωτικής συνεχούς κατάρτισης για τους δικηγόρους, **στο πλαίσιο της νομικής συνδρομής απαιτείται κατάρτιση εξειδίκευσης και συνεχής κατάρτιση** για δικηγόρους που παρέχουν την νομική συνδρομή.
- Μολονότι στις περισσότερες χώρες της ΕΕ υφίσταται ως πρακτική η υποχρεωτική συνεχής κατάρτιση των δικηγόρων, **η υποχρεωτική κατάρτιση εξειδίκευσης** εφαρμόζεται υποχρεωτικά **μόνο σε επτά (7) χώρες** (Γαλλία, Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία, Ιρλανδία, Σλοβενία, Πορτογαλία).

Στην Ουγγαρία, ειδικότερα, προβλέπεται δυνατότητα απόκτησης πτυχίου εξειδικευμένης κατάρτισης.

- Τύπος αποδεκτών δραστηριοτήτων κατάρτισης στο πλαίσιο των υποχρεώσεων συνεχούς κατάρτισης ή κατάρτισης εξειδίκευσης: Συμμετοχή σε **δια ζώσης συνεδρίες κατάρτισης, νομικά συνέδρια, διαλέξεις ή σεμινάρια** που συνδέονται άμεσα με την επαγγελματική δραστηριότητα του δικηγόρου, **συνεχής εξ αποστάσεως εκπαίδευση (e-learning)**, δημοσιεύσεις **νομικών εργασιών, διδασκαλία παρεχόμενη από δικηγόρους, συμμετοχή σε δραστηριότητες κατάρτισης ως εκπαιδευτής ή διδάσκων, παρακολούθηση σεμιναρίων μέσω διαδικτύου, αναγνώριση σεμιναρίων παρακολούθησης άλλου κράτους μέλους.**

B. Η ανάγκη ενός ανανεωμένου δικηγορικού επαγγελματικού περιγράμματος στην Ελλάδα

Συνακόλουθα, τόσο υπό το πρίσμα των αναγκών της ελληνικής δικηγορικής πραγματικότητας η οποία υφίσταται ασφυκτικές πλέον πιέσεις για όλους τους παραπάνω λόγους, όσο και υπό το πρίσμα των εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εκτιμώ ότι οι προτάσεις που περιλαμβάνονται στην εισήγηση του κ. Βερβεσού, κινούνται γενικά προς την σωστή κατεύθυνση.

Προϋπόθεση όμως για την διατύπωση προτάσεων, είτε αναφορικά με το ζήτημα της αναβάθμισης της άσκησης, είτε αναφορικά με την διαρκή εκπαίδευση/προαιρετική εξειδίκευση των εν ενεργεία δικηγόρων, είναι η εκ μέρους του δικηγορικού σώματος παραδοχή των εξής παραμέτρων:

1^{ον}:Της διαπίστωσης αλλά και της αποδοχής ότι, εξαιτίας των κατατρεχτικών αλλαγών, βρισκόμαστε ενώπιον **ριζικής διαφοροποίησης της παρεχόμενης υπηρεσίας μας**. Για να επιβιώσουμε χρειάζεται να συνειδητοποιήσουμε ότι, η παρεχόμενη πλέον από τον δικηγόρο υπηρεσία δεν είναι, όπως παλαιότερα, αμιγώς συνυφασμένη με την προσφυγή στο δικαστήριο. Χρειάζεται να αποδεχτούμε ότι οι παραδοσιακοί τρόποι με τους οποίους μάθαμε να λειτουργούμε ως επαγγελματίες παύουν σταδιακά να υπάρχουν ή διαφοροποιούνται ή μεταλλάσσονται, δίνοντας τη θέση τους σε νέες μορφές παροχής υπηρεσίας όπως: διαχειριστής αφερεγγυότητας (ο παλιός σύνδικος πτώχευσης), διαμεσολαβητής και παραστάς σε διαμεσολάβηση δικηγόρος, D.P.O., παροχή υπηρεσιών συμμόρφωσης σύμφωνα με τις επιταγές του Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, δεξιότητες σε διαιτησία και διαπραγματεύσεις, ποινική συνδιαλλαγή κ.λ.π., και να μην εμμείνουμε μόνο στη λογική της επαναφοράς της υποχρεωτικής παράστασης του δικηγόρου στα συμβόλαια.

2^{ον}:Εφόσον αποδεχτούμε τα παραπάνω, θα πρέπει, εκμεταλλευόμενοι την δυνατότητα αυτορρύθμισης που διαθέτουμε ως κλάδος, να επαναπροσδιορίσουμε συνολικά το πλαίσιο του δικηγορικού επαγγέλματος και να δημιουργήσουμε ένα **ανανεωμένο επαγγελματικό περίγραμμα** το οποίο θα αποτελείται από **το σύνολο των βασικών και επιμέρους επαγγελματικών μας λειτουργιών, καθώς και των απαιτούμενων ειδικότερων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων** τις οποίες πρέπει να έχει ο σύγχρονος δικηγόρος, ώστε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις απαιτήσεις του επαγγέλματος του. Είναι οι επαγγελματικές προδιαγραφές που θα θέσουμε, οι οποίες θα συγκροτούν την έννοια της

επαγγελματικής επάρκειας, η οποία ταυτίζεται με γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες και δεοντολογία.

3^{ον}: Ο επανακαθορισμός του **επαγγελματικού περιγράμματος**, αποτελεί την βάση για σωστό και σύμφωνο με τις πραγματικές ανάγκες, **εκπαιδευτικό σχεδιασμό**. Στόχος μας πρέπει να είναι η παροχή στον ασκούμενο και εν ενεργεία δικηγόρο, στοχευμένης εκπαίδευσης, η οποία θα συμπληρώνει τα γνωσιακά κενά και θα παρέχει τα εργαλεία που θα είναι συμβατά με όσα ο ίδιος ο κλάδος έχει προαποφασίσει ότι αποτελούν δεξιότητες για την επαρκή άσκηση του επαγγέλματος.

II. Προτάσεις για το καθεστώς της δικηγορικής άσκησης και της διαρκούς κατάρτισης – Δια Βίου Μάθησης του εν ενεργεία Δικηγόρου

A. Ως προς το καθεστώς της Άσκησης:

1. Μέσα στο πλαίσιο του επανακαθορισμού επαγγελματικού περιγράμματος χρειάζεται να καταλήξουμε, **εάν η άσκηση είναι σχέση μαθητείας ή σχέση εξαρτημένης εργασίας**. Προσωπικά, πιστεύω ότι είναι σχέση μαθητείας, δεδομένου ότι, ο πτυχιούχος της νομικής είναι από τους λίγους κατόχους πανεπιστημιακού τίτλου που, δεν είχε την δυνατότητα από το ίδιο το πρόγραμμα σπουδών του, να συμμετάσχει σε οιασδήποτε μορφής πρακτική άσκηση ή εργαστήριο, όπως συμβαίνει σε άλλες πανεπιστημιακές σχολές. Συνακόλουθα, η σχέση αυτή της μαθητείας, που έχει στόχο, την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων τέτοιων, ώστε να εισέλθει στον επαγγελματικό στίβο με επαρκή προσόντα, πρέπει να αμείβεται. Για το λόγο αυτό χρειάζεται να προβλεφθεί χρηματική αποζημίωση, για την διασφάλιση της οποίας θα μπορούσαν να εξευρεθούν πόροι, όπως αυτοί αναφέρονται στην εισήγηση.

2. Η περίοδος της άσκησης, είναι χρονικό διάστημα προετοιμασίας εισόδου στο επάγγελμα, μέσα στο οποίο είναι αναγκαίο να αποκτηθούν πέραν των θεωρητικών γνώσεων και επιπλέον δεξιότητες. Συνεπώς χρειάζεται να προαποφασιστεί, ποιες από τις επαγγελματικές προδιαγραφές που θα έχουν καθοριστεί στο αναδιαμορφωμένο επαγγελματικό περίγραμμα, **μπορούν και χρειάζεται να αποκτηθούν στο πλαίσιο της 18μηνιαίας άσκησης**, η χρονική διάρκεια της οποίας, προς το παρόν πρέπει να παραμείνει ως έχει.

3. Σαφής καθορισμός **πλαισίου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων**, ασκούμενων δικηγόρων, αλλά και δικηγόρων οι οποίοι έχουν υπό την εποπτεία τους ασκούμενους, με την δυνατότητα ελέγχου της τήρησης του πλαισίου αυτού από τον αρμόδιο Δικηγορικό Σύλλογο.

4. Δημιουργία από τους Δικηγορικούς Συλλόγους φορέων εκπαίδευσης, με εκπαιδευτικό σχεδιασμό προσαρμοσμένο σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν την εκπαίδευση ενηλίκων, σημαντικό εργαλείο της οποίας είναι η δυνατότητα και της **εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (e-learning)**. Το συγκεκριμένο εργαλείο εκπαίδευσης προϋποθέτει βέβαια την δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

5. Δημιουργία **κοινού προγράμματος σπουδών για όλους τους ασκούμενους δικηγόρους, με την παράλληλη πρόβλεψη και συγκεκριμένων διδακτικών ωρών**. Το πρόγραμμα, εκτός από τα θεωρητικά μαθήματα, χρειάζεται να περιλαμβάνει εκπαίδευση ανάπτυξης και εφαρμογή με πρακτικές δεξιότητες (π.χ. σύνταξη αγωγών, προτάσεων, απολογητικών υπομνημάτων, συμμετοχή σε εικονική δίκη κ.λ.π.).

6. Με την υλοποίηση της παραπάνω οργανωτικής δομής, διασφαλίζεται αυτόματα και η διενέργεια αξιόπιστων «πανελλαδικών εξετάσεων», καθόσον τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις τους θα είναι ήδη αυστηρά δομημένα.

B. Ως προς την Συνεχιζόμενη Κατάρτιση-Εξειδίκευση-Πιστοποίηση (Διά Βίου Μάθηση):

Σήμερα, είναι πιο προφανής, από οποιαδήποτε άλλη χρονική στιγμή, η αναγκαιότητα της υιοθέτησης από τον δικηγόρο της φιλοσοφίας μιας διαρκούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, καθόσον οι παράγοντες και οι μεταβλητές που προαναφέρθηκαν οδηγούν αναπόφευκτα στην ανάγκη ενός προσεκτικά σχεδιασμένου πλαισίου **δια βίου μάθησης, αλλά ενδεχομένως και της πιστοποίησης** για τον Έλληνα δικηγόρο.

Το πλαίσιο αυτό θα πρέπει:

1. Να χαρακτηρίζεται από σεβασμό προς τις πραγματικές επιμορφωτικές ανάγκες του δικηγόρου: Είναι αναγκαίο να γίνει καταγραφή των πραγματικών επιμορφωτικών αναγκών των δικηγόρων, να προσδιοριστούν τα θεματικά πεδία στα οποία υπάρχει έλλειμμα γνώσεων και δεξιοτήτων και να σχεδιαστούν ολοκληρωμένες επιμορφωτικές δράσεις οι οποίες θα καλύπτουν αυτές τις ανάγκες και θα συμβάλλουν, με τον τρόπο αυτό, στην απόκτηση νέων γνώσεων και στην ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων. Αν και οι δικηγορικοί σύλλογοι προσπαθούν μέσω επιμορφωτικών ημερίδων και συναντήσεων να καλύψουν τα κενά, ιδιαίτερα όταν προκύπτουν αλλαγές στη νομοθεσία και στο κανονιστικό πλαίσιο, στις περισσότερες των περιπτώσεων οι προσπάθειες αυτές εξαντλούνται στην παρουσίαση της πληροφορίας και της ανάλυσης των κειμένων των νόμων, χωρίς να υπάρχει ουσιαστικά αλληλεπίδραση και εκπαιδευτική διαδικασία.

2. Να λαμβάνει υπόψη τον τρόπο ζωής και άσκησης του επαγγέλματος του: Η δεύτερη παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη αφορά την ανάγκη, η δια βίου μάθηση, να προσαρμόζεται στην καθημερινή πραγματικότητα που βιώνει ο μέσος δικηγόρος. Οι καθημερινές υποχρεώσεις στα δικαστήρια και η πολύωρη παραμονή στο γραφείο, για την προετοιμασία των υποθέσεων, καθιστά επιβεβλημένη την υιοθέτηση εναλλακτικών μορφών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

3. Να παρέχει δυνατότητες ευέλικτων μορφών μάθησης μέσω εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (e-Learning): Η μεθοδολογία e-Learning με ασύγχρονη και σύγχρονη on –line τηλεεκπαίδευση θα βοηθούσε σημαντικά τους συναδέλφους να έχουν πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας κατάρτιση, σε χώρο και σε χρόνο που θα μπορούν εκείνοι να εκπαιδευτούν. Αυτό βέβαια προϋποθέτει την ανάπτυξη, με πόρους του κάθε συλλόγου ή κεντρικά μέσω portal ολομέλειας, ενός ολοκληρωμένου συστήματος εκπαίδευσης e-Learning, το οποίο θα παρέχει τα εργαλεία για την οργάνωση ηλεκτρονικών τάξεων, τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού για την ηλεκτρονική μάθηση, την οργάνωση τηλεσυναντήσεων κ.α. **Επιπροσθέτως θα πρέπει να εξασφαλισθούν συνθήκες ισότιμης πρόσβασης σε όλα τα μέλη κάθε συλλόγου.**

4. Να προβλεφθεί, όπου απαιτείται, ένα αποτελεσματικό και επιστημονικά αποδεκτό σύστημα πιστοποίησης των προσόντων που αποκτήθηκαν: Στο συγκεκριμένο σημείο χρειάζεται να τονιστεί ότι ένας δικηγορικός σύλλογος ή το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης που θα ιδρύσει δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα φορέας εκπαίδευσης και φορέας πιστοποίησης των

αποκτούμενων προσόντων. Οι εκπαιδευτικές διαδικασίες και οι επιμορφωτικές δράσεις θα πρέπει να υλοποιούνται από το ΚΔΒΜ ενός δικηγορικού συλλόγου. Όμως η διαδικασία για την παροχή μιας επαγγελματικής πιστοποίησης, θα πρέπει να οργανώνεται από έναν ανεξάρτητο φορέα, ο οποίος δεν πρέπει να εμπλέκεται με την εκπαίδευση διότι μπορεί να προκύψει ασυμβίβαστο.

Συνοψίζοντας θα ήθελα να τονίσω, ότι η «Δια Βίου Μάθηση» αποτελεί μονόδρομο στις προσπάθειες αναβάθμισης του δικηγορικού επαγγέλματος. Η ανάγκη ουσιαστικής προετοιμασίας του νέου συναδέλφου για την είσοδο στο επάγγελμα, η προσαρμογή στις νέες απαιτήσεις της δουλειάς μας, οι νέες γνώσεις και δεξιότητες που πρέπει να αποκτούνται κυριολεκτικά «χθες», ώστε να είμαστε σε θέση να παρέχουμε «σήμερα» ευπρόσωπα τις υπηρεσίες μας, το νομικό πλαίσιο, στους περισσότερους τομείς του δικαίου, που αλλάζει με ταχύτητα φωτός, αλλά και η φύση των νέων σύνθετων υπηρεσιών που πρέπει να προσφέρουμε στους εντολείς μας, δημιουργούν ένα πλέγμα σημαντικών παραγόντων το οποίο χρειάζεται να αντιμετωπιστεί.

Η προσαρμογή στις νέες συνθήκες αλλά και η εναρμόνιση με το ισχύον ευρωπαϊκό πλαίσιο, προτάσσουν την αναμόρφωση του δικηγορικού επαγγέλματος και υπό το πρίσμα της συνεχούς κατάρτισης/εξειδίκευσης και πιστοποίησης προσόντων. Η τεχνολογία μας παρέχει τα εργαλεία. Το σημαντικότερο όλων, όμως, είναι να επιδείξουμε την απαραίτητη τόλμη και αποφασιστικότητα για την αλλαγή της σελίδας στο επάγγελμά μας.

Η Παρεμβαίνουσα

Παναγιώτα Α. Μπουρλετίδου

Μέλος Δ.Σ. Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιά